

Separation and Sanctity

אחרי - קדושים תשע"ה

LEVITICUS

PARASHAS KEDOSHIM

20 / 221

22 You shall observe all My decrees and all My ordinances and perform them; then the Land to which I bring you to dwell will not disgorge you. 23 Do not follow the traditions of the nations that I expel from before you, for they did all of these and I was disgusted with them. 24 So I say to you: You shall inherit their land, and I will give it to you to inherit it, a land flowing with milk and honey — I am HASHEM, your God, Who has separated you from the peoples. 25 You shall distinguish between the clean animal and the unclean, and between the clean bird and the unclean; and you shall not render your souls abominable through such animals and birds, and through anything that creeps on the ground, which I have set apart for you to render unclean. 26 You shall be holy for Me, for I HASHEM am holy; and I have separated you from the peoples to be Mine. 27 Any man or woman in whom there shall be the sorcery of Ov or of Yid'oni, they shall be put to death; they shall pelt them with stones, their blood is upon themselves.

2 Antreall - Steve Chmask

26. לפי הפרוש הראשון הנושא של "להיות" הוא ישראל, והלמ"ד - לי התכלית כמו (במדבר ט"ו) "המשכן לאהל העדות" - להיות אהל ללוחות העדות. אף כאן הבדלתי אתכם כדי שתהיו לי. לפי פרוש שני הנושא של "להיות": ההבדלה, כלומר ההבדלה תהיה לי, לשם שמים.

3 אפסוהו פו סו

לפי פרוש שני הנושא של "להיות": ההבדלה, כלומר ההבדלה תהיה לי, לשם שמים.

106 □ THE NINETEEN LETTERS - R. Hirsch

From the beginning of the passage of *Yeshayah* which I quoted to you, you have correctly sensed the place to be occupied by Yisrael in the development of the nations.

While mankind was to be taught by experience, and from its fate it was to gain knowledge about God and itself, the attainment of this aim was to be assured and furthered by a special arrangement. Since God had been eliminated from life, and even from nature, material possessions had come to be viewed as the basis for existence, and physical enjoyment as its purpose. Life itself was deemed to be the product of the multitude of human desires, just as nature was considered to be the product of a multitude of gods. Therefore, there would be introduced into the ranks of the nations one people which would demonstrate¹ by its history and way of life that the sole foundation of life is God alone; that life's only purpose is the fulfillment of His Will; and that the formal expression of this Will, specifically addressed to this people, serves as the exclusive bond of its unity.²

This objective required a nation that was poor in everything upon which the rest of mankind builds its greatness and the entire structure of its life. To all appearances being at the mercy of nations armed with self-reliant might, it was to be directly sustained by God Himself, so that, in manifestly overcoming all opposing forces, God would stand revealed as the sole Creator, Judge and Master of history and nature.

Further to demonstrate this same fact, this people was to

4 שרגא פרשת קדושים דעת שרגא דהמבדלה בין ישראל לעממיה

ואבדל אתכם מן העמים להיות לי (כ. ט.)

"רבי אליעזר בן עזריה אומר: מנין שלא יאמר אדם: נפשי קצה בבשר חזיר, אפי' ללבוש כלאים, אלא יאמר: אפשי, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי. תלמוד לומר ואבדל אתכם מן העמים להיות לי, שתהא הבדלתכם מהם לשמי פורש מן העברה ומקבל עליו עול מלכות שמים."

ההבדלה בין ישראל לעמים היא הבדלה מוחלטת. בני ישראל אינם ככל הגוים בתוספת מעלה, אלא הם סוג אחר לחלוטין, כפי שהכחירי (פ"ג) מסווג את הברואים לארבעה חלקים: דומם, צומח, חי, מדבר, ומוסיף עליהם סוג נוסף - יהודי, כי היהודי אינו גוי עם תוספת מעלות, כמו שהחזיר איננו צומח עם תוספת מעלות.

וההבדלה ניכר דווקא בעניינים שהם לכאורה משותפים לכל בני אנוש בין לישראל לעמים, כמו עסקי אכילה שתיה ושינה.

פולם וזקוקים לאכול, ואמנם יהודי אוכל רק אוכל כשר. אבל האכילה עצמה לכאורה דומה בדיוק לשל גוי. זה אינו, אלא האכילה עצמה של יהודי צריכה להיות שונה מהאכילה של גוי, גוי אוכל לתאות ליבו, חזטף ואוכל, ואילו יהודי אוכל לשובע נפשו בעדינות ובדרך ארץ.

receive anew from God's hands all that is needed³ for human and national existence, but was to use it for one purpose only: fulfillment of the Divine Will. God's Will was to be revealed to this people, and upon its fulfillment was to depend what the other nations would consider its weal or woe. Thus, by its fate and its way of life, this people was meant to provide an object lesson about God and about man's task, which mankind would otherwise have been taught only indirectly, through its historical experience: "There is One God for all beings, Who is their Creator, Lawgiver, Judge, Guide, Keeper and Father. All creatures are His children and servants,⁴ and so too is man; he receives everything from God's hands, and all is meant to be used only for the fulfillment of His Will. This alone is sufficient as the base on which to build one's life, and everything granted by God merely serves as the means to carry out this task."

Here, then, was to be a nation which recognized that Hashem is its only *Elokim*: the God Who in love calls upon all humanity to serve Him and Who, through the unfolding development of history, educates it toward that goal (*Hashem*)—He alone was to be accepted by this people as its God (*Elokim*),⁵ as the Founder, Guide and Inspiration of its thoughts, feelings, words and acts; as the One from Whom it received everything and toward Whom it must strive with all its might. Thus this people came to constitute the cornerstone on which humanity could be reconstructed. Recognition of God and of man's calling found a refuge in this nation and would be taught to all through its fate and its way of life, which were to serve as a manifest example, a warning, a model, an education.

* For the sake of this mission, however, Yisrael could not join in the doings of the rest of the nations, in order not to sink down with them to the worship of material possessions and pleasure. It has to remain separate⁶ until the day on which all mankind will have absorbed the lessons of its experiences and the example of this nation, and will united turn toward God. Joining with Yisrael⁷ at that time, mankind will then

Editor's Notes to Letter Seven □ 109

R. Elias

1. **Demonstrate** The selection of a Chosen People, as Rabbi S. R. Hirsch explains, was not meant as a rejection of the other nations but, on the contrary, as a crucial service to them: the Chosen People was meant to preserve, and demonstrate to the world, the verities that ultimately were to be upheld by all humanity. If the rise and fall of empires were to reveal the hand of God in history, it was the role of the Jewish people, in particular, which was to drive home the lesson that God is the Master of history. It may thus be said that Judaism represents a combination of universalism and particularism; particularism for the sake of universalism. In fact, the chosenness of the Jewish people imposes special obligations ("Only you have I recognized from all the nations of the earth—therefore I take you to task for all your misdeeds" [Amos 3:2]), for the special position of Yisrael is based on its mission to maintain God's teachings in the world (see CB 12:3).

Rabbi S. R. Hirsch stresses various points that highlight the link between the Chosen People and mankind at large: the designation of Avraham as "father of the multitude of nations" (*Bereishis* 17:5), and the designation of the Jewish people as God's "firstborn," with its implication that "Yisrael is My first but not My only child; it is only the first nation that I have won as Mine" (CS 4:22; and see CT 47:10). "The Jewish people wanders through the world without power and without arms, and yet all the nations of the world shall gradually gather beneath...the ideals which the Jewish people has held aloft..." (CT 47:4-

The prophets stress the universal meaning of their messages, as do many of our prayers, particularly those of the *yamim nora'im*, in which we express our concern with the nations of the world, and our hope for their recognition of God's rulership, and the establishment of His kingdom on earth: every one of our *refillos* ends with *Aleinu*, which is dedicated to this goal. Rabbi S. R. Hirsch interprets "You shall be unto Me a kingdom of priests" (*Shemos* 19:6) to mean that each and every Jew, by word and example, should spread the knowledge of God and loyalty to Him. Thus he echoes the words of Seforno that "the Jews should be priests to teach the human race to call upon God and serve Him in unity...." (See also MVS, pp. 147-50.)

2. **Its unity** Three points are stressed here, on which Rabbi S. R. Hirsch elaborates in this and later letters, as well as in other writings. First, God is the sole source of life of the Jewish people. This is demonstrated at the very beginning when, truly miraculously, Avraham has a child at the age of one hundred (see CB 17:17). Indeed, our Sages point out that the phrase "I will make you into a great nation" (*Bereishis* 12:2) teaches us that a special act of God was needed to create a Jewish nation in the face of external natural conditions that would not have allowed such a development, whereas other people grow naturally into nationhood. The emergence of a people out of Egyptian slavery, in defiance of its taskmasters, was an unparalleled miraculous event (*Devarim* 4:34). Rabbi S. R. Hirsch points to the Jews' initial refusal to heed the call of Moshe and Aharon, as mentioned in the Torah (*Shemos* 6:9), as a sign that the liberation from Egypt was not the result of a popular uprising. The prohibition of leaving one's house on the night of Pesach (*Shemos* 12:22) further underlined the fact that the Jews did not have a hand in the events of that night. The redemption from Egypt was a Divine miracle in which no human being could claim any share. Moshe was indeed used by God as His messenger; but the Torah stresses his sense of unworthiness and his physical handicap, as if to make it clear that it was not his spellbinding leadership that freed the Jews. (Indeed, the failure of his first mission to Pharaoh was meant to bring this lesson home to the Jews, according to *Emes l'Ya'akov, Sanhedrin* 97a.) Through the millennia that followed, during the later history of the Jewish people, its miraculous survival "as a sheep among seventy wolves" constantly demonstrated that its life totally depends on God (see L6n3).

6. **Remain separate** As further explained in Letter Fifteen, all the provisions of the Torah and the added Rabbinic ordinances which keep the Jew separate from the gentile are a matter of practical necessity, for otherwise the Jewish people would inevitably be drawn into the ways of life of mankind as a whole, and would be unable to discharge its mission as immortal herald of God's teachings. The Jews must be "a people dwelling alone, not being counted among the

nations" (*Bamidbar* 23:9). In fact, *Meshech Chochmah (B'chukkosay)* stresses that it is just when Jews, during their long exile, feel most at home in any locality that they are forced to leave and seek new havens of refuge; otherwise, assimilation would be unavoidable. Rabbi S. R. Hirsch points out that the need of the Jews to live separately from their neighbors was already very much in the mind of Yosef, when he described them to Pharaoh as shepherds: "The unavoidable aversion of the Egyptians to their occupation—like, generally, the hostility of the nations toward the Jews—is the primary means of preserving this segment of mankind which is meant to pass in isolation through the ages. Until the spiritual and moral dawn of the nations, the fences which the hostility of the nations has raised against the Jews serve to protect them from being infected by the barbarity and demoralization of the people in whose midst they have to exist for hundreds of years. Hence Yosef here emphasizes that factor disliked by the Egyptians, with the explicit goal to obtain for them a separate province to live in" (CB 43:32; and see "Judaism up to Date," in JE, II, 213-23).

among all the nations of the world, only Israel would have the great faith and intrinsic tenacity¹¹³ to adhere to His teachings throughout all the vicissitudes of history.¹¹⁴ It was as though God had asked all the nations to accept the Torah and had been refused by them.¹¹⁵ In contrast, Israel's immediate reaction to the offer of the Torah had been, "All that God has spoken, we will do and we will obey" (Exodus 24:7).¹¹⁶

5 It was therefore primarily because of this ready acceptance of the Torah that Israel was chosen¹¹⁷ to the exclusion of the rest of mankind.¹¹⁸ Before the giving of the Ten Commandments, God thus said, "Now therefore, if you will hearken to My voice and keep My covenant, then you will be My own treasure among all nations, for all the earth is Mine. You shall be My kingdom of priests and holy nation" (Exodus 19:5).¹¹⁹

6 The Israelites were thus totally sanctified to God, and became virtually a separate species.¹²⁰ God said, "You shall be holy to Me, for I, God, am holy, and I have set you apart from all other peoples, that you should be Mine" (Leviticus 20:26).¹²¹

7 But being chosen is more of a responsibility than a privilege. Israel has the incessant mission of proclaiming God's teachings to the world.¹²² It is thus written, "I, God, have called you in righteousness . . . and have set you up as a covenant of the people, for a light to the nations" (Isaiah 42:6).¹²³ This does not mean that the Torah should be taught to gentiles,¹²⁴ but that they should be informed of the universal commandments.¹²⁵

14

חדשים המנווח מלוות אותך, שנאמר לא תלגש שעטני, ע"ש כל האריות בדברי המדרש.
וכן יחא גם במדרש צפ' שלח (במד"ר יז - ה) ע"פ "ועשו להם צינתי", ה"ד (תהלים לו - יא) "אור זרוע ללדיק" וכו', "ה' חפץ למען לדיקו" (ישעי' מז - כא), זרע הקצ"ה את המורה ואת המנווח להנחילם לישראל למי עוב"ג, ולא הניח דבר בעולם שלא נתן בו מצוה לישראל, יא לא תרוש, לא תחרוש וכו', לזרוע, לא תורע כרמך וכו', לקצור, כי תקצור קצייך וכו',

לע, ראשית עריסותיכם חלה, שחט, זרוע למים והקינה וכו', עד נחמה בטלית, ועשו להם צינתי, ע"ש כל דברי המדרש.
ובב"אור הדברים נראה ע"פ מה שהביאו בספ"ק מזה"ק" שהתרי"ג מנווח נקראים תרי"ג "עטין" דאורייתא, "עצות" לקרב את האדם להצורא יתבי וכלשון הרמז"ם (סוף הל' תמורה) "ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול הענה למקן הדעות ולישר כל המעשים",

חז"ל מגדירים היטב את ההבדלה שבין ישראל לעמים:

אמר רבי לוי: כל מעשיהם של ישראל מובדלים מן אומות העולם, בחרישתן ובוריעתן, בקצירתן ובעומרין, בדישתן ובגורנייהם וביקביהם ובתגלחתם,

במניינם ובהשבונם. בחרישתן - "לא תחרשו בשור וחמור יחדו" וגו' (דברים כב, יא, בזריעתן) - "שוך לא תזרע כלאים" (ויקרא יט, יט), בקצירתן - "לא תכלה פאת שוך בקצרך" (שם כג, כב), בעמרין - "ושכחת עמר בשדה" וגו' (דברים כד, יט), ובדישתן - "לא תחסום שור בדישו" (שם כה, ד), בגורנייהם וביקביהם - "מלארך ודמעך לא תאחר" (שמות כב, כח), במניינם ובהשבונם שאומות העולם מוניים לחמה וישראל ללבנה (במדב"ר י, א).

ההבדלה שבין ישראל לעמים באה היטב לידי ביטוי במעשים הגשמיים ובדיי היום יום, בחרישה ובקצירה ובכל עבודת השדה, שגם בהם ניכרת היטב ההבדלה שביניהם. אמנם "יהודי וגוי חיים באותו עולם, ולכאורה הם עושים את אותם המעשים, אולם לאמיתו של דבר, לא כמעשיהם מעשינו ולא כהתנוונותם התנהגותנו. אנחנו חיים גם את החיים הגשמיים בצורה תורנית ורוחנית.

12

או דוגמא נוספת, כשיהודי הולך לישון, הוא מקבל על עצמו עול מלכות שמים ומשביע נפשו בדברי תורה ומפקיד את נשמתו ביד הקב"ה, ובקומו בבוקר, ראשית כל הוא מודה על השבת הפיקדון ונטל ידים. וכך כל צורת החיים ומהותו של יהודי שונה לחלוטין מצורת החיים ומהותו של גוי.

זהו עומק דבריו של רבי אליעזר בן עזריה, כשאדם פורש ממאכלות אסורות ומשאר איסורים, הוא צריך לפרוש לא מתוך הרגשה של ריחוק ותינוב, שלא אוכל מאכלות אסורות מפני שנפשו קצוה, כי אם כך, אין כאן הבדלה מוחלטת בין ישראל לעמים.

וכל כך למה, כי מעלת ישראל על פני אומות העולם אינה בכך שישראל עוסקים בתורה ומצוות ובדברים נעלים וגבוהים, ואילו הגויים מתעסקים בדברי הבל ורעות רוח, כי אם כן, לכאורה אין מה להתגאות על פני גוי עשיר ומוצלה היושב בכבודו של עולם ומושל בכיפה. מעלתו של היהודי היא בעצמיותו, שמהווה יצירה רוחנית אלוקית נעלה ושונה מהיצירה של הגוי, לכן כל בר ישראל ולו הפחות ערך, נעלה במהותו ומעצם יצירתו, הרבה יותר מכל גוי שהוא.

ריבוי המצוות - לזכות את ישראל

בפרשה זו יש הרבה מצוות, ולכן מאריך כאן המדרש ניסוד וצמחות של המצוות בכלל וצמחות (דצ"ר ו - ג) "כי לויית חן הם לראשך" (משלי א - ט), א"ר פתח צד חמא לכל מקום שחלק המנווח מלוות אותך, כי תצנה בית חדש - ועשית מעקה לנגך, אם עשית לך דלת, המנווח מלוות אותך, שנאמר וכתבתם על מזוזות ביתך, אם לנשח כלים

א] כל התורה מלאה אזהרות חמורות לכל נלך בחוקות הגוים, לכל לעשות ממעשיהם, והמעייין ימצא כי גם יתר האזהרות הן גם כן ממיין זה, וכן הביאור בפסוקינו

במאכלות אטורות ביסוד הדבר הוא רק להבדיל אותנו מן העמים, היינו לשמור הניסיון

ובספרי הנביאים מלאים תוכחה תמיד על אשר התערבו בגוים וילמדו ממעשיהם וגם בחז"ל הקדושים מלאים אזהרות סיגים וגדרים אך ורק שנתרחק בתכלית הרחוק ממעשי העכו"ם, ורק שנהיה תמיד עם לבדד, ובזה תלוי הצלחתנו¹⁶¹.

כשנסתכל במבט היסטורי, ונתבונן לראות על איזה ענינים הזהירה התורה ביותר ועל מה היה עיקר אזהרותיו של משה רבנו, הנה כשנדרש בתורה דף על דף נראה כי עיקר אזהרה היתה, שלא יתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם!¹⁶³

"אם אתם מובדלים מן העמים - הרי אתם שלי. ואם אין אתם מובדלים מן העמים - הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו". [והרבה חברים לו לנבוכדנצר. פרעה בתחילת ימי ההיסטוריה של העם היהודי, והיטלר ימ"ש בימי עקבתא דמשיחא - על זה האחרון כותב רבי אלחנן].

התשובה מן השמים אינה מתמהמהת לבוא. כמצורעים מגורשים היהודים מבתי השעשועים. "יהודים יטרו מפה, לא כאן מקומכם". נכון הדבר, מקומו של היהודי הוא בכית המדרש, שם יהגה בתורה או ישפוך לבו בפרקי תהילים, עת"ד.

שמעתי פעם מאמר החכם, כאשר היהודי עושה קידוש - אין הגוי עושה הבדלה. אך כאשר היהודי שוכח לקדש, שוכח את היותו בן לעם נבחר ונוטש תורה ומצוות, או אז עושה הגוי הבדלה. הוא מציין גנים שבהם אסורה הכניסה ליהודים, תחומי מושב שבהם אין רשות ליהודים לגור ומקצועות האסורים ל¹⁶⁵.

ג] כלל ישראל יש להם מקום אחר בבריאה יותר מכל שאר האומות, וע"ז מברכים "המבדיל בין קודש לחול בין אור לחושך בין ישראל לעמים", כנאמר (דברים ז-ו), "בך בחר ה' אלקיך להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה". וההבנה בזה היא, כמו שאנו מבינים שחושך ואור הם שני דברים נפרדים מן הקצה אל הקצה, כך יש הבדלה בין ישראל לעמים ואין שום צד השהו ביניהם.

* קיומו של עם ישראל בין בגשמיות ובין ברוחניות תלוי בהבדלה שבין ישראל לעמים, וכמו שכתוב בפרשת בלק (במדבר כג-ה, ט), "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב". וביתר גוים יונתן בן עוזיאל¹⁶⁶, "הא עמא בלחודיהון עתידין למיחסן עלמא מטול דבנימוסי עממיא לא מדברין"¹⁶⁷.

19] ד] הקב"ה הבדיל את עם ישראל מהגוים, ושם גבול ביניהם, והבדלה זו היא בעל כרחם של ישראל, שקבע שיהיה מרחק מסויים בין עם ישראל לשאר העמים, וכאשר יהודי רוצה להתקרב ולעבור את הגבול, מתחדשת שנאה אצל הגוי, והגוי עצמו דוחה אותו ומרחיקו.

ולכן כאשר היהודים באירופה התקרבו לגוים, והתחילו ללמוד את חכמתם ואת תרבותם, הגוים התרחקו מהם, ודחו אותם, והיתה שנאה ואנטישמיות, ואילו במקומות שלא התקרבו לגוים, הגוים בעצמם כבדו את היהודים, וגם השרים היהודים שהיו מקורבים למלכות היו מכובדים בעיני הגוים. והיום ירדו לגמרי מדרך היהדות, ומשתרלים להתקרב לתרבות הגוים, ומי יודע מה יהיה?¹⁶⁸

ע"ש. ולכן ככל מעשה גשמי שע"י העסק בו שייך שיבא לידי היסס הדעת ולשכחה, היינו שיבחה את תפקידו בעולם ושמקטע טולו בעולם המעשה - עלמא דשקרא, משום כך העמיד הקב"ה מלוא להזכיר את האדם שלא ישכח את תפקידו בעולם, ולשון המדרש "להנחילם לישראל למי

עוה"צ", "אור זרוע לנדיק", הקב"ה ז"ל את אור המלוא בהמעשה, שע"י עשיית המלוא תמעורר נפשו להלדיק מעשיו, משום האור הזרוע בתוך המלוא. והמלוא מלוא אמתו, כלשון המדרש בפרשה זו, "כי לית מן הס לראשך", והמפרשים פירשו "לית" מלשון חבור, כמאה"כ (בראשית כט - לז) "הפעם ילוב אישי אלי". ויש לפרש שהמלוא מתברר את האדם "לראשך", אל הראש, היינו אל השורש, שגם מעשיו הגשמיים יהי' להם שייכות להשורש, כאשר יתבאר.

ומבאר המדרש שכל שינוי זורה יש עוד מלוא, כי כשמשתנה הזורה כגון כשקוצר את התבואה מהקרקע ונעשה מלוא הרי נשתנה זורתו, ומעשי האדם הם שפעלו את השינוי, ונמצא שנעשה יותר

161. ספר דעת חכמה ומוטר (ח"ו עמ' מו).
162. פעמים רבות, לרגל הוצאתם לאור של ספריו הרבים, נודמו לו לרבנו בעל החפץ חיים לבקר אצל הצנזור הראשי מטעם הצאר הרוסי, שהי' משכיל יהודי רחוק מתורה ומצוות.

פעם, תוך כדי שיחה, נפלט מפיו של החפץ חיים הביטוי "הגוים, להבדיל..." ביטוי זה הוציא את הצנזור מכליו, אין שום "להבדיל", כל בני אדם שוים הם, העיר ברוגז. השיבו הח"ח, "ומה בידי לעשות, והלא מקרא מלא הוא בתורה "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי". מקרא זה לא אני כתבתיו! והלא במקרא גם הצדוקים מודים..."
לא נחה דעתו של הצנזור והוא השיב בחמת זעם - "הדברים אמורים בגוים הקדמונים, שהיו עובדי אלילים, אך לא על הגוים שבזמננו".

דחה הח"ח את טענתו של אותו צנזור וביענימות ציטט פסוק "וסף מן המקרא, "והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ" (שמות י"ה). "אין זה אלא במידת היושר" - אמר הח"ח. "סוף סוף הרי היהודים מסרו נפשם למען אמונתם. הם התחילו

בתורה בשעה שהגוים אף לא אבו לחייבה, ולא עוד אלא שעינו ורדפו את לומדיה ולמקורביו הוסיף לאמר, לך והסבר להם לרשעים את משמעותו של המושג "להבדיל" אומרים חז"ל, אם אין דעה הבדלה טען (ירושלמי ברכות ה' ב) - אם אין בהם דעה של תורה, הכיצד יבינו את המושג "להבדיל".

Rashi deduces from this pasuk that if you are not distinct from the Gentile nations, then in effect you are associated with Nevuchadnezzar and his cohorts.

It seems difficult to believe that a Jew, no matter how estranged he may be from Torah, would ever be classified in the same category as the tyrant Nevuchadnezzar (who destroyed the Beis HaMikdash and massacred legions of Jew).

Perhaps Rashi is alluding to the Gemara's observation that the universe is judged on the basis of the conduct of the majority of its inhabitants (cf. Kiddushin 40b). If Klal Yisrael is unable to maintain its uniqueness, then we have no recourse but to be judged alongside the rest of mankind. Given such circumstances, we run the risk of being punished (חלילה) as the tyrant Nevuchadnezzar was. However, if we sustain the all-important distinction (הבדלה) between us and mankind, then there is no danger that we will become nullified (בטל) to the rest of mankind. On the contrary, as Chazal teach us: דבר הניקר אינו בטל, "anything that is visible (and obviously separate from its environment) will never lose its identity." Klal Yisrael, ever vigilant to retain its uniqueness, will never become (חלילה) part and parcel of Nevuchadnezzar's (and his kind) world (Adapted from Chasam Sofer 53 ואבדיל ר).

הן הנביא יחזקאל (כ-לב) מתאר, כי בעקבות דמישיחא יכריזו על סיסמא, "נהיה כגוים". הגבואה החתולה להתגשם לפני מאה חמישים שנה על ידי נושאי הזכלת ברלין. והסתירו את הסיסמא תחת מימרא, "היה יהודי באהלך ואדם בצאתך". לא ארכו הימים ופרי השיטה הזו גמל ובשל, הבנים המירו את דתם.

בסיסמא זו היה כשום חחירה תחת יסודות התורה. התורה הזהירה את היהודים על ההתבדלות הגמורה בכל אורח החיים מהעמים אשר סביבותיהם, ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי. אך המשכילים עמדו בשלהם, רק ככל הגוים. אמר הקב"ה אשר אתם אומרים נהיה כגוים היו לא תהיה, אם לא ביד חזקה, ובזרוע נטויה, ובחמה שפוכה, איננו עליכם (יחזקאל כ-לב). השיי יתחיל "ביד חזקה". אם העם יעמוד במריו, תבא ה"זרוע הנטויה". אם יוסיף העם ללכת בקרי, תבא ה"חמה השפוכה". אין לדעת לאיזה מן שלשת החלליכים הגענו היום, העתיד הקרוב יוכיח לנו את זאת. בכל אופן כוון הוא, כי נבואת "היו לא תהיה" התגשם. הגוים מגרשים אותנו מגבולם. מרגלא בפי

21

העולם, כי קשה להיות יהודי. הנה נשחנו העתים ובזמן האחרון קשה פי שבע ליהודי להיות גוי. הגוים שולחים אותנו מעל פניהם.

בשם הבית הלוי ז"ל אומרים, כתוב "המבדיל וכי בי אור לחושך בין ישראל לעמים". בין אור לחושך יש מרחק ידוע וקבוע (בין-השמשות) ואין בכוח ילוד אשה להסיף או לגרוע על מרחק זה. גם בין ישראל לעמים יש מרחק ידוע המבדיל ביניהם. אם היהודים מרדלים על הגבולות ומתקרבים לגוים יותר מן המדה, הגוים יוחפים אותם תורה למקומם הקבוע. מדבריו של הגאון יוצא, כי באופן יחסי למידת ההתקרבות מצד היהודים, באה גם החיפה מצד הגוים. נוכחנו לדעת במדינות שהיהודים החבולו כמעט לומרי בין שכניהם, ספגו גם החיפה אינמה מידם. גם במצרים בשעה שהשעבוד הכביד מאד על בני ישראל, התחילו בני ישראל מקרבים עצמם אל המצרים, בחשבם כי זה יקל עליהם את העול הקשה. מה עשה הקב"ה, "הפך לבם לשנוא עמו" (תהלים קה-כה). טנאתם של המצרים עוד גברה אל היהודים, מבקשי קרבנם. עד שנוכחו היהודים ועמדו על טעותם ובהם גאולתם. הוא הדין אצלנו "אם אתם מוכרלין מן העמים הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו"169.

• [ו] והנה הבדלה זו נתהווה בעת יציאת בני ישראל ממצרים וכפי שנאמר "ולקחתיו אתכם לי לעם" (שמות ו-ז), והבדלה זו מוחלטת היא, ועל כן נמשלו ישראל לגפן (ע"י שמואל ל-א) וכמאמר הכתוב (תהלים פ-ט) "גפן ממצרים תסיע", והיינו שמשמעות היציאה ממצרים הייתה שמעתיה ישראל הם כגפן, ואמרו חז"ל שגפן אינו מקבל הרכבה, כלומר שאין שום אפשרות של התמזגות ישראל עם שאר האומות העולם"170.

22

דזה מה שפירש"י "ואבדיל אתכם, אם אתם מוכרלים מהם הרי אתם שלי, ואם הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו", והיינו, שהרי שכל תכלית הגאולה היא שיהו דלים בן האומות ואם הם אינם מברילים עצמם מן האומות, והיינו שהם מתנהגו האומות, הרי שיש לנבוכדנצר וחבריו שליטה עליהם.

* אכן אפשר לומר, שיש כאן נקודה עמוקה יותר, והיא שהבדלת ישראל מן ה היא דבר המוכרח, ואם הם לא יעשו את ההבדלה מעצמם, הרי שההבדלה ע"י שיהיו מוכים תחת ידי האומות, אשר בכל המצבים לא יקבלו את בני כשאר בני האומות, ולעולם תהיה שנאה ביניהם וירדפו אותם ויכו בהן קשות ואכזריות"171.

24

טעם פרשת קדושים ודעת קכה

* ונראה מכאן הוכחה לשיטת המהר"ל דאף שישאל הסכימו מרצונם לקבל התורה ואמרו נעשה ונשמע כפה עליהם הקב"ה הר כניגית, שקיים דברו בכפייה ובהכרח כעבדים הוא מעולה יותר, וכדברי רש"י כאן.

ומסיים רש"י שיהא מקבל עליו עול מלכות שמים, לומר לך שהמצוות הן עול, ואנו כעבדים חייבים לשאתן, ואין אנו בני חורין להבטל או להתרפות בהן, שגורת ארון כל לעבדיו עם ישראל לקימן כהלכה, ואלה הרואים קיום המצוות אצלם כהתחסרות וכנהנהגה לפנים משרות הדין, חסר להם בקבלת עול מלכותו עליהם. שהוא יסוד ועיקר כיהדות, ואף אם מקימים המצוה, כיון שהוא ללא עול חסר להם בקיומה ובמתן שכרה, (ומטעם זה גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה).

25

שייחיות מאמר ח מוסר לא

* ונראה טעם הדבר ע"י מה שאמרו ז"ל (מכות כג ב): "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות", ופירש"י שם: "לא היה צריך לצוות כמה מצוות וכמה אזהרות על שקצים ונבלות, שאין לך אדם שאינו קץ בהם, אלא כדי שיקבלו שכר על שפורשים מהם".

וצריך ביאור, דאכתי אמאי מקבלים שכר על כך, והרי נפש האדם קצה בהם ובין כך היה נמנע מלאוכלם.

ונראה ביאור הענין, דהנה אם יהיה מונח לפני אדם מאכל מאוס שאינו אוכלו מחמת מיאוסו, ונודע לו שמעורב בתוכו סם המות וכל האוכלו מיד הוא מת, הכי נאמר עכשיו שפירשתו מן המאכל היא מחמת מיאוסו, ודאי אינו פורש אלא מחמת סם המות שבו, ואעפ"י שגם לולא סם המות היה פורש מן המאכל, מ"מ עתה כשנודעה הסכנה הרי הטעם העיקרי, הוא סכנת המות, והטעם של המיאוס נעשה טפל, ובטל מחושי ומהרגשתו.

והוא הדין באיסור אכילת שקצים ורמשים שאסרה תורה, אעפ"י שגם לולא אזהרת התורה היה אדם פורש מהם בגלל מאיסותם, מ"מ לאחר שהתורה אסרתם, הרי האיסור אצל אדם מישראל הוא כסם המות, ומעתה הוא פורש מהם בגלל החשבון הגדול של הבחירה בחיים, וחשבון המיאוס אינו קיים אצלו כלל, על כן מן הדין הוא שיטול שכר על כך.

26

ואף מה שכתב הרמב"ם (שמונה פרקים פ"ו), דזה שאמרו חז"ל: "אל יאמר אדם אי אפשי לאכול בשר בחלב, אלא יאמר אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי" (ת"כ הובא ברש"י ויקרא כ כו), כל זה נאמר במצוות השמעיות [חוקים], אבל במצוות השכליות צריך אדם לומר אי אפשי לעשות רע כלל, ומעלתו גדולה ממעלת האדם המתאוה לרע ומושל בנפשו, יעו"ש, נראה לומר בכונתו, כי אמנם במצוות השכליות צריך לומר "אי אפשי", והיינו שיאמר כי גם לולא הציווי של הקב"ה היה נמנע מכן, כי השכל האנושי אף הוא שולל מעשים כאלו, אבל עתה שנצטוינו על כך מאת הקב"ה, א"כ המניעה העיקרית היא ציווי ית', וכל שאר החישובים כמאן דליתנייהו, וכמו שביארנו.

וראיה ברורה לדברינו מדברי הרמב"ם גופא ביד החזקה (מלכים ס"ח), שכתב שבו נח צדיק לקיים ז' מצוות מפני שנצטוה בהן ע"י הקב"ה בתורה: "אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת, אין זה גר תושב ולא מחסידי אומות העולם ולא מחכמהים", והרי ב'ז' המצוות כלולות גם מצוות שכליות, ומ"מ לא חילק הרמב"ם בהם וקבע כי את כולם עליו לעשות מפני שציוה עליהן הקב"ה בתורה, ולא מפני הכרע הדעת, ואם בנכרי כך בישראל על אחת כמה וכמה, וע"כ כמו שנתבאר.

וראיה ברורה לדברינו מדברי הרמב"ם גופא ביד החזקה (מלכים ס"ח), שכתב שבו נח צדיק לקיים ז' מצוות מפני שנצטוה בהן ע"י הקב"ה בתורה: "אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת, אין זה גר תושב ולא מחסידי אומות העולם ולא מחכמהים", והרי ב'ז' המצוות כלולות גם מצוות שכליות, ומ"מ לא חילק הרמב"ם בהם וקבע כי את כולם עליו לעשות מפני שציוה עליהן הקב"ה בתורה, ולא מפני הכרע הדעת, ואם בנכרי כך בישראל על אחת כמה וכמה, וע"כ כמו שנתבאר.

In his *Eight Chapters* (Chapter 6), *Rambam* draws a distinction between מצוות שכליות, the rational commandments and the non-rational ones. The rational commandments are consistent with human logic whereas the non-rational ones require blind obedience thus, they are called שמעיות [commandments of] obedience. *Rambam* explains that R' Eliezer ben Azariah's statement only applies to the non-rational commandments, which do not correspond to man's natural reasoning and desires. Man should not attempt to associate his personal desires with them, but should perform them purely as God's decree. Included among these commandments, *Rambam* mentions the prohibitions against mixing meat and milk, mixing linen and wool, eating pig's meat, and marrying a blood relative.

31

— אמנם המעשה מובדל, אבל לא חלה בו באדם כל הבדלה!

משום שרק גזירת שמים, היא זאת הנקבעת בצעם הבריאה והמהות.

לכן, אל יאמר, מתוך הגיון, "אי אפשר", אלא אפשר ואפשר, אבל הקב"ה הוא זה שגזר, ולכן, זהו הקיום דין של "ואבדיל"...

ולכאורה, מה פסול הוא בכך שיהא האדם מואס בדבר איסור. אדרבה, הדבר מעיד ומלמד על מעלתו של האדם אשר נפשו קצה בדברים שהתורה אוסרתם, וכמו שנאמר: "אוהבי ה' שואו רע" (תהילים צו, ט). מפני מה איפוא נדרשו חז"ל לומר: אל יאמר אדם נפשי קצה וכו', אלא יאמר אפשר וכו'.

* ברם, אם היה האדם מרגיל עצמו לפרוש מדבר איסור מחמת שהוא מאוס בעיניו ונפשו קצה בו, כי אז יש לחשוש שמא יבוא זמן דחוק, שבו אין האדם בורר את מאכליו ואף דברים מאוסים נכנסים אל פיו, ואז עלול אף אותו אדם להשביע את רעבונו ממאכלות אסורות ועל ידי כך ייכשל באיסורי תורה.

וזאת ועוד, אם היה האדם פורש מן המאכל האסור כיון שנפשו קצה בו, יתכן שביום מן הימים יתברר לו שאין המאכל מאוס כל-כך, ואפשר לתבלו באופן שיהא ערב לחיך וכדומה, ושוב עלול הוא לבוא לידי מכשול.

על כן אמרה תורה כי על האדם להתרחק מן העבירה לא מחמת שנפשו קצה בה, אלא מחמת גזירת ה'. ובכך, על ידי שיקבע בלבו את רצון ה' וציווי התורה, לא יבוא לעולם לידי מכשול בדבר איסור.

(אדמו"ר מקאצק)

29 ברכת קדושים מרדכי 32 אלה ויה

29 ברכת קדושים ה' אלהיך

ההבדלה, המובאת בפסוקים האלו, מה היא באה ללמדנו?

הלא המצוה כשלעצמה, ברורה. הלאוין מפורשים. גם האזהרה שלא לילך בחוקות הגויים, גם ה"ואקוץ בס", הכל מבואר ומפורש. ה"ואבדיל", ה"ההבדלתי", מה באים הם ללמדנו?

— ללמדך, כי זאת היא המטרה:

* ליצור את ה"ההבדלתי"!

— לרוקן את הגויות מכל פינה ועבר.

— לטאטא כל אבק של אומות העולם.

הבדלה זאת, אינה רק של מעשים, אלא הבדלה מהותית, בעצם מציאותם של ישראל.

לכן, כשאמר חז"ל "אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו", הנוסח הוא מדויק מאד.

— לא נאמר "והבדלתי" או "ואבדיל" מעשיכם ממעשי העמים.

— אלא "אתכם".

* משום שלא אל הפעולות והמעשים הדברים מכוונים, אלא לעצם מציאותנו.

— ואבדיל אתכם!!!

ולכן, אם מציאותנו הקיומית אינה מובדלת, הרי ח"ו אנו של נבוכדנצר וחבריו.

— או תחת מגפיו של מלך עריץ, או תחת ממלכתו של מלך מלכים.

30 ומה מאד מובן לפי זה מאמרו של רבי אלעזר בן עזריה: אל יאמר אדם אי אפשר בבשר חזיר, אלא יאמר אפשר, ומה אעשה שאבי שבשמים גזר עלי.

* ביאור: רק מחשבת וכוונת "לשמה", היא זאת העושה את ההבדלה, והיא זאת אשר בה נתקיימה מצוותה!!!

לא כן, ב"אי אפשר".

33 רב

תפארת שמשון • מאמרים

אנחנו אומרים פעמיים ביום "שמע ישראל!" ומהו המסר שנאמר כאן לעם ישראל? - יש מסר אחד: "ה' אלקינו ה' אחד".

מה הכוונה "אחד"? כל אחד יכול לומר אלף פשטים במילה "אחד" - אחד בשבעת הרקיעים ובארבע קצוות הארץ וכו'. אני אומר לכם פשט שרבים מאתנו לא חשבו עליו: "אחד" פירושו אחד! אין עוד מלבדו! עלינו לאהוב את השי"ת ותו לא!

* אינני מדבר על עבירות [כדוגמת 'ידאו' וכו']. אני מדבר על הייחוד שלנו עם השי"ת. עלינו לייחד את חיינו, את ההתעניינות שלנו, אך ורק להשי"ת ולתורתו.

ואמנם בהתחלה זה קשה, כי כשאוהבים משהו א"א לחיות בלעדיו. אבל ב"ה היהדות שלנו היא מעניינת, נפלאה. "תורת ה' תמימה", הכל נמצא שם. רק שהענינים שלנו מכוסות.

✓ עלינו למלא את הבתים בקדושת ישראל. קדושה פירושה ייחוד, הרי את מקודשת לי - הרי את מיוחדת להיות שלי. בית יהודי אחד יכול להביא להשראת השכינה בכל הכלל-ישראל, וכל אחד מאתנו יכול להיות אותו בית. ואם נתגברו על עצמנו, הקב"ה יהיה בעזרו ונזכה להביא בזה גאולה וישועה לכל עם ישראל!

Responding to the question^d above, that it seems inconceivable that *Klal Yisrael* could ever be classified in the same category as Nevuchadnezzar, we are forgetting that this tyrant was an individual who enjoyed — and at times utilized — enormous spiritual potential. Upon the release of Chananayah, Meshael and Azariah from the furnace, Nevuchadnezzar composed beautiful praises to Hashem. In fact, his ode to HaKadosh Baruch Hu was so inspiring that according to Chazal (cf. Sanhedrin 92b) if the angel Gavriel had not slapped Nevuchadnezzar on his mouth he would have composed songs that would have put Tehillim to shame! Similarly, Chazal (cf. Taanis 18b) describe Nevuchadnezzar as a מלך הגון, a suitable king.

✱ Notwithstanding the above-cited comments of Chazal, the obvious record of brutality and rabid anti-Semitism of Nevuchadnezzar cannot be denied. This destroyer of the *Beis HaMikdash*, this mass murderer of Jews, was certainly no *Tzaddik*. Instead, Chazal are alluding to the subtle but critical difference between brilliant people who consecrate their lives to Hashem and brilliant people^e with awesome potential who come so close, but are never quite capable of being קדוש שם עמים. The distinction between almost reaching one's potential for *Kedushah* and actually attaining it is infinitesimal and yet massive. As Ben Zoma said (Chagigah 15a) so succinctly, "there is only a hairsbreadth difference between the upper waters" (i.e. those *talmidei chachamim* who actually utilize their potential) "and the lower waters" (those who cannot transcend their material limitations and cross over into the zone of *Kedushah*). Many great non-Jewish philosophers attained exalted levels and almost — but not quite — approached the level of recognition and belief in Hashem. However, their tragic inability to actually "cross the Rubicon" and renounce their pagan roots resulted in their becoming nothing more than expositors of *apikorsus*.

In this light, the words of Rashi are particularly illuminating. If an individual is unable to appreciate the fine distinctions that are so critical to Jewish life (such as the difference between an animal which is properly slaughtered and one which is slaughtered almost identically — but not quite validly), then he is "a hairsbreadth" away from Nevuchadnezzar, who himself was a "hairsbreadth" away from appreciating the *Ribbono shel Olam*, but could never quite bring himself to take the small but critical step of renouncing his past and formally committing himself (*Toras Moshe* 89 ואבדיל ד"ה).

38

ובמד"ר פ' אמור ר' מני פתח, כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך, לא נאמר פסוק זה אלא בשביל לולב, השרדה של לולב דומה לשרדה של אדם, וההדרס לעין, והערכה דומה לפה, והאתרוג דומה ללב, אמר דוד אין בכל האיברים גדול מאלו שהם שקולים כנגד כל הגוף, הוי כל עצמותי תאמרנה עכ"ל, ובס' החינוך מצוה שכ"ד, ועוד יש בד' מינין אלו ענין אחד שהם דומים לאיברים היקרים שבאדם.

✱ האתרוג דומה ללב שהוא משכן האוהל, ולרמו שיעבוד את כוראו בשכלו, הלולב דומה לשרדה שהוא העיקר שבאדם, רמו שיישר את כל גופו לעבודתו, ההדרס דומה לעינים לרמו שלא יתור אחר עינו כיום שמת לבו, והערכה דומה לשפתים שבהן יגמור האדם את מעשהו כדיבור, לרמו שיעשה רסן בפיו ויכוון דבריו ויירא מאת השי"ת אף בעת השמחה עכ"ל.

✱ והנה מכל דברי חז"ל הנ"ל, נראית לנו ההוראה הנעלה והנשגבה ביותר, שבכל מאמצינו עלינו להתלמד לקרב את כל השגותינו העלאיות למעשינו הגשמיים כאן עלי חלד, כי אם חלילה משאירים את תשוקתינו ורגשותינו הרוחניים מנותקת ובלתי מלוכשת במעשים מתאימים, הרי מעמידים

37

דוד משתפך כנפשו לפני ה' ואומר, כל מגמתי ושאיפתי הוא להשלים ולהגשים את כל גשותי הנופלים לי בנעמים, את התשוקות והגעגועים הרמים אשר חולפים ומבריקים לתקופות, כל הגילויים והאורות שנתגלו לי לא חזרתי מהם, לא השארתי כמוסים ואצורים בחוך לבי, אלא התאמצתי להוציאן לחוץ ולהלבישן במעשים, עד שהכל יכירו שלא מעלתי בהאורות העליונים.

העיקר הוא להמשיך ולקיים את הגילויים האלוהיים במעשים ממש, ומה שמביעים ברגעי הרוממות בתפלה ובעסקו בתורה, ובשינונו במוסר צריכים לבצע בביתו,

ובשבת אחים גם יחד נגדה נא לל עמו דקא, ואם יאחו האדם בדרך כזו, מוגן הוא שעליותיו בקורש לא תתפכנה לתהום, ההשגה המחשבתית מן ההכרח שתלך פר כבוד עם המעשים ללא כל דיחוי והתמהמהות, שלא יכנס בגדר כל שחכמתו מרובה ממעשיו, שבמצב שכזה מרובות הן הסכנות, והכשלות יכול להתרחש בכל רגע ורגע.

הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו (רש"י כ"ו), על נבוכדנצר סיפור חז"ל שמחונן היה בכשרון עלאי הרגשות שמימות, ויש שהגיע כשירותיו להקב"ה בצורת הכעה כזו, שהיתה מכה את השתפכות נפשו של דוד המע"ה, ומעמידה בצל כל ספר תהלים, עד כדי כך הגיע כשרון ההכעה הפיוטית של נבוכדנצר, עד שבא מלאך וסטר על פיו, ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי (סנהדרין צ"ב).

הרעיון הוא שאמנם עתיר רוח ופיוט עלאי היה נבוכדנצר, ויש שלעמים קרובות מתעלים רגשותיו העוים עד שמי רום, אך בהעדר כוח הבחירה והכיוון למעשה, הרגשות אלה נהפכות לתשוקות גופניות גסות, והירידה והשפלות עוד העמיקה רדת והשפל, לפי מרת התרוממות הרגיעת החולפת בן רגע, כשרון נעלה כזה בלתי מכוון בכוח הבחירה למעשה לקללה תיחשב, ואהבת השם מקבלת חלילה צורה של בהמיות עכורה ומסואבת, ונבוכדנצר המשוור עלול ליהפך לחיה משתוללת כמדבר (שבת קמ"ט), ויפה לו לאיש כזה שזהב רותו יוצק לתוך פיו (סנהדרין צ"ב) ישתוק ויאלם.

זהו הפירוש אם אתם מובדלים במעשים הרי אתם שלי, זאת אומרת שוק המשכת ההרגשות הנעלות והגשמתם במעשים נעלים, עלולה להבטיח את קיומן של ההרגשות הזכות שלא תירדנה אל תהום הגסות והניווץ, זאת אומרת אם ככוחם לבצע ולממש בחיים המעשיים את הרגשותיכם הנעלות, לאור ההבחנה הרקה וההבדלה המדוייקת של הבחירה בין טהור לטמא, אז הרי אתם שלי.

36 ואם חלילה אין ברצונכם להשתמש בהשגותיכם הגבוהות לשם תיקון וזיכוך

הנפש, ולהיות זהירים על כל צעד ושעל, בכל יגע ובכל פינה מה טהור ומה טמא, ולמרות תפיסותיכם הרוחניות עדיין משוללים אתם את נוח ההבדלה וההבחנה, הרי של נבוכדנצר אתם, אם בעת הנסיון חסרים אתם את כוח השלטון בכחיה של ההשגה העליונה, הרי ייארע לכם מה שאירע לנבוכדנצר, שיבוא המלאך ויסטור על פיותיכם ויוציא אתכם ממחיצתו של הקב"ה חלילה.

לא כן דוד מלך ישראל ע"ה, שכל השגותיו הגבוהות נדבקו ונבלעו בתוך מעיו, לבי ובשרי ירננו אל אל חי, ותורתך בתוך מעי, לבי צפנתי אמרתך (תהלים קי"ט), ההכרה האלוהית הופכת כשר, ובשרו הופך כלי שרת להשראת אלהות בלתי פוסקת ובלתי מנותקת לעולם, כל השגה וכל התרוממות משתלבת חיך ומיד בחיים היום יומיים, בהתאם לכוח הבחירה ההבחנה וההבדלה, הוא שאמר נדרי לה' אשלם נגדה נא לכל עמו.

אנו את עצמנו בסכנת כשלון, ההתעוררות הנפשית מתנוונת ונהפכת לכלי רועץ לנו, כי ביתר שאה וכיתר עוז אנו משתקעים בגופניות ואנו מסתאבים בחיעוב וכיעור.

רק ע"י האיגוד והקירוב לאחדים של שלשת המינים הלולב והערכה וההרסים, המרמזים על עבודת השם כמעשה בחיים הממשיים, יתאחד יתקיים וישאר בהדרו ווינו גם האתרוג - הלב, גם האתרוג המרמז על התשוקות הלבביות העילאיות, כל תשוקות יה כל תפלה ורנה המשתפכת מקרבו של האדם לעה מצוא, אסור להשאירם כלי שיכוך במשכצת ומסגרת של ההגשמה המעשית.

האדם שזכה להמראה רוחנית, ישתדל שכל השגותיו תבוצענה ותישמרנה במחבואי הלב לנצח נצחים, בצורת מעשים טובים וכבישת היצר הרע, שהכוח הרוחני המרקיע שחקים יתנשק ויתחבר עם כח ההוצאה לפועל, אין אנו מברכים על נטילת אתרוג, כי אם עם נטילת לולב שהוא מהווה ההרגמה הבולטת ביותר של המעשה הטוב הסמוך למחשבה הטובה, כתר ההשגה המבוצע כאופן הגון ורצוי לפניו ית"ש. (אור הנפש).

Emotion is a vital part of being human, but it is not meant to control us. Emotions can't see the future. They tend to react to the immediate situation. The wisdom of the intellect, on the other hand, foresees the outcome of an emotional outburst. The intellect reins in the emotions to allow for a patient and reasonable reaction. Healthy people have both their intellect and emotions working in tandem.

The *madreigah*, the level, of a person in this world is a function of his ability to control and channel his emotions. This world is the "olam hama'aseh," the world of action, and it is the emotions that spur us to act.⁶ But a strong emotional response does not necessarily imply a mature emotion: A balanced and mature emotion is created by a person's ability to control the emotion, and this is what establishes his level of righteousness in his behavior and actions.

In order to establish an ability to control emotions — to master our most powerful source of energy — we have to develop a strong and stable inner reality.

42

קצת חכמת קדושים המצפון

יודעים אנו את טבעה ומהותה של הבדלה, אבל אין אנו יודעים את סיבתה ומקורה הראשון, יודעים אנו שבני נח שלושה היו, עם חם ויפת, מהם נבנה העולם אחר המבול, חם לא התנהג כראוי ונעשה עבר, אבל שם ויפת שרים המה חיו יחד בתיבה כראוי וחסו כאחד על לבוד אביהם, א"כ מה יתרון לזה מזה, ולא יתרון בלבד אלא הבדלה גדולה ונוראה, שלמות הנפש ומדותיה ביראה בחכמה ובכבוד.

* מאין נולד תהום גדול זה המכריל בין שם ליפת? כסקירה ראשונה נאמר כי קבלת התורה היא שגרמה לזה, בני שם קבלו את התורה גדלו והעליחו ועלו למעלה ראש, בני יפת לא קבלו התורה ושארו במצבם הקודם, אבל גם זה צריך ביאור מפני מה אלה קבלוה ואלה לא קבלוה, אלה שאלו מה כתוב בה ואלה לא שאלו ואמרו, כל אשר דבר ה' נעשה?

כפי הנראה בכרבי חז"ל היתה הסיבה להבדל זה שני דברים, אבות העולם, ויצאי מצרים, חז"ל אמרו בן שלוש שנים הכיר אברהם את בוראו. הכרה זו אינה הכרה שכלית במציאות ה' לבד, כי מציאותו ית' גם אדם ונח הכירו ועם כל זה לא קיימו את התורה כולה, הכרה זו היתנו בגודל חכמתו ית' וטובו, בראותו את חכמת הכריאה וסדרה הנפלא הכיר לדעת את חכמת בוראם, בהתבוננו כי כל ברואי עולם משמשים לטובתו ולאשרו של נברא הנקרא אדם, נוכח לדעת את טובו הנצחי המתמיד.

הכרתו זאת לא היתה הכרה שכלית מופשטה שאין לה חלק בחיים, אלא הכרה שכלית חושית שהיה חי בה, כל תנועות החיים שלו היו מתנהגות על ידה להיות דומה לבוראו בחכמה וחסד, אהבתו הבלתי מוגבלת לכל אשר בשם אדם יקרא; מסירות נפשו הבלתי מוכנת למלא את אהבתו זאת, תתן לנו

41

טיב מרשת קדושים התורה שז

מהדרשה של רבי אלעזר בן עזריה שהובאה כאן ברש"י, אנו למידים, שבכל דבר שהתורה אסרה ונזהרים ממנו, וכן בכל מצוה שזהירים לקיימה, צריכים לכוין בזה לשם ה'. וכגון אם לא אוכלים חזיר, צריכים לחשוב שלכך לא אוכלים זאת, מפני שהבורא ציווה שלא לאוכלו, וילא יאמר אדם נפשי קצה בכשר חזירי, וכך בכל מצוה שעושה האדם צריכים לחשוב כך.

ובכל דבר שעושה האדם כדי להיות נבדל מן הגויים, כשפורש מן העבירות, צריך הוא לחשוב בזה, שלא בשביל שאינו רצה אותם הוא עושה כך, אלא שכך אמר הבורא, והוא ציווה כך, ועל ידי זה הוא מקבל עליו עול מלכות שמים.

וכך מפורש יוצא מפי האר"י הקדוש (הקדמה ליער המצוות): גם העושה מצוה - אין די לו עשייתה, אבל צריך שיקיים מה שאמרנו ז"ל, שיכוין בעשיית המצוה שהוא עושה אותה לשם עושיה - שהוא השי"ת. המשל בזה, בעת שמסתפר ראשו, לא די לו במה שלא ישחית הפאות, אבל צריך שיכוין, שהוא מונע עצמו מלהשחית אותן, כדי לקיים מצות בוראו שציווה על כך, וכן בכל מצוה ומצוה יהיה זהיר וזריז לכוין כוונה זו.

ועוד נוסף שם: וכן בעת שמתפלל לפניו יתברך על איזו שאלה מן השאלות, כמו מזונות ועושר ובנים וכיוצא בזה, לא יתפלל לסיבת

עצמו שצריך לשאול אותה השאלה, אלא לקיים מצוותו יתברך, שנצטוונו שנתפלל אליו בעת צרותינו, להורות כי הוא אלקינו, ואנחנו עמו ועבדיו, ואליו עינינו תלויות כעיני עבדים אל יד אדוניהם, ואין לנו שום עזר אם לא ממנו יתברך, וישים כל בטחוננו עליו. ע"כ דבריו הק'.

והוא שכתב רש"י כאן, שההבדלה צריכה להיות לשמי. דהיינו, שכוונת האדם בכל מצוות לא תעשה צריכה להיות, שלא משום שאיני רוצה בזה - לכן איני עושה, אלא אדרבא כן הייתי רוצה לעשות, אך כיון שרצוני לעשות את רצון השי"ת, לכן אני נמנע מזה. וזו היא הדרך הנכונה שמביאה את האדם להתקרבות אמיתית אל הקב"ה.